

de Protestanten vooral een ernstig verlies. Ongeveer 18 % van alle Protestantische gestudeerden was namelijk theoloog. De tabellen geven, na de bedoelde correcties, wel duidelijk de kracht der „onkerkelijke” groep weer.

	Gestud. met inbegrip der R.-K. theologen	Gestud. zonder de theologen
Protestanten . . .	40 %	42 %
R.-Katholieken . .	27	15
Israëlieten . . .	2.3	2.9
Geen Kerk. gez. .	29	37
And. Kerk. gez. .	3.4	3.8

Het „tekort” aan R.-K. gestudeerden is dus inderdaad groot. Zelfs met inbegrip van alle R.-K. geestelijken blijft hun cijfer belangrijk beneden dat van de gehele bevolking.

Dr Kruijst wijst er in zijn meermalen genoemd artikel op, dat dit tekort niet te wijten is aan een grooten afval onder de R.-K. studenten. Deskundigen, zooals Prof. Brom e.a., hebben berekend, dat ook het percentage R.-K. studenten, al is dat sinds 1900 gestegen, toch relatief klein is. In 1930 was dat 17.4.

Tenslotte geeft de volgende tabel nog meer in het bijzonder inlichtingen over de kerkelijke gezindte der academisch geëgradeerden. Elke studierichting is hierin genoemd.

Studierichting	Prot. R.K.	Israël.	Geen kerk.	Absol. gez.	Aantal
Godgeleerdheid . .	91.2	6.1	—	0.8	2206
Rechtsgeleerdheid .	45.6	15.9	3.2	31.8	5231
Geneeskunde . . .	44.0	15.8	3.8	34.2	5799
Tandartsstudie . .	38.2	14.6	7.4	37.8	781
Wis- en Natuurk. .	40.3	10.5	2.7	42.6	1968
Lett. en Wijsbeg. .	39.0	19.4	2.5	34.6	1727
Handelswet. . . .	33.1	15.1	7.0	38.4	284
Veeartsenijkunde .	52.0	14.8	1.8	29.1	392
Technische wet. .	36.8	14.0	1.0	43.5	4691
Landbouw-wet. . .	41.3	15.7	0.4	39.9	281

We onthouden ons van een analyse dezer getallen. Slechts willen we op de drie vet gedrukte cijfers wijzen. De onkerkelijkheid bij de leidende figuren in 't bedrijfsleven is ontstellend groot. Dat verzwakt het werk der Chr. sociale beweging in hooge mate; de bedrijfsleiders geven een slecht voorbeeld aan de ondergeschikten. *) De positie van de Christelijke arbeiders, en niet alleen van hen, is mede daardoor moeilijk. De superieuren en ook de ongelovige collega's, deelen hun opvatting van den arbeid, als een dienen van God, niet. Hun toewijding wordt dikwijls verkeerd beoordeeld, hun principiële verzet eveneens.

We hebben ons in deze serie artikelen beperkt tot een beschouwing over de cijfers. Over de „oorzaken” van de onkerkelijkheid is met opzet niet gehandeld. Het is o.i. noodzakelijk, dat de uitkomsten der volkstelling 1930 ernstig bestudeerd worden. Voor den arbeid op alle terrein des levens zijn zij van groote betekenis.

Wij zagen, dat ook de Geref. Kerken door afval bedreigd worden. Vele cijfers, die op haar betrekking hebben, wekken bezorgdheid. Zeker, het percentage is weinig achteruitgegaan. Dat is echter geen reden om tevreden te zijn. De verdeling over de verschillende beroepen is ongunstig, de verdeling over de sexen eveneens. En zoo is er meer.

Misschien heeft een enkele lezer de opmerking gemaakt, dat de gegeven cijfers slechts zeer betrekkelijke waarde hebben. Het materiaal is immers reeds zeven jaar oud. De meeste publicaties dateren echter van eind 1934 of begin 1935. Het duurt nog zeer lang, voordat we over nieuwe gegevens beschikken. De bewerking van het bij een volkstelling verkregen materiaal kost zeer veel tijd. Daarbij komt dat, zooals gezegd, aan de verkregen gegevens o.i. nog veel te weinig aandacht geschonken is.

De studie van het verschijnsel der „onkerkelijkheid” is niet opwekkend. Moge God ons volk voor verder afval behoeden.

A.

B. t. B.

1) Ook voor dit artikel is gebruik gemaakt van de publicaties van het „Centraal Bureau voor Statistiek”, en van de artikelen van Dr Kruijst in de „Soc. Gids” van Mei, Juni 1935.

2) Het Chr. Nat. Vakverbond heeft de meeste leden in de provincies met veel klein-bedrijven.

3) Merkwaardig is het hoge cijfer (ruim 43 pct.) der „Protestanten” in de papierindustrie (Veluwe!).

4) Uit verschillende enquêtes blijkt, dat de afval in de hogere kringen, en vooral van die, welke in nauwe aanraking met het bedrijfsleven zijn, den afval van de arbeiders heeft bevorderd.

LITERATUUR EN KUNST

De rijmprent.

Over het gedicht, dat Dr Boutens maakte ter gelegenheid van het vorstelijk huwelijk, is al heel wat geschreven.

Stellig heb ik niet alles onder oogen gehad, wat er over is gepubliceerd.

Misschien is dat gelukkig.

Onder de beoordeelingen, of veroordeelingen, die van Christelijke zijde zijn verschenen, waren er enkele, die een eigenaardigen geest deden blijken;

zoo iets van: ik ben nou wel orthodox, maar laat u dat niet afschrikken, ik ben werkelijk nog wel te genieten, zie maar eens wat een waardeering ik heb voor den dichter Boutens. Verder werden er pogingen tot exegetische gewaagd, die elkaar soms kras tegenspraken. Er werd ook wel gemopperd zonder argument, en dat is gevaarlijk werk. Toont de zoevoete gesignaleerde waardeering gebrek aan ernst en bezinning, bij het mopperen kan er wel de ernst achter hebben gezeten, maar de bezinning schiet hier te kort.

Toch lokt dit gedicht onweerstaanbaar tot nadenken uit. En dat is er sinds de dichter zelf een paraphrase gaf, niet minder op geworden; integendeel heeft dat de zaak nog gecompliceerder gemaakt.

Immers deze paraphrase stelt ons voor twee vragen.

De eerste luidt: is de dichter tevens gezaghebbend exegeet van zijn werk?

Op het eerste zien lijkt deze vraag absurd. De dichter zal immers zelf toch wel het beste weten, wat hij met zijn gedichten bedoelt? Beantwoordt men echter bovengestelde vraag met genoemde wedervraag, die eigenlijk een bewering is, dan houdt men geen rekening met de feiten waar het hier toch om gaat. Kort kan ik het zóo uitspreken: dat dichten iets radicaal anders is als exegetiseren: het eerste is een kunst, het laatste een wetenschappelijke bezigheid. Daardoor is de houding van den exegeet een radicaal andere dan die van den dichter. Wil men het héél scherp zeggen, dan zou men de stelling kunnen verdedigen, dat de dichter zelf nu juist de minst aangewezen persoon is tot het geven van een exegete.

Daarbij hoede men zich voor een bedenkelijk misverstand. Het is niet zoo, dat dichten een zaak van het hart, en uitleggen een zaak van het verstand ware. De dichter gebruikt zijn verstand wel ter dege, anders is hij geen dichter meer; en de exegeet zou alleen dan zijn arbeid zonder zijn hart kunnen doen, als hij geen ernst met zijn werk maakte; doch dan is hij geen exegeet meer.

Dit neemt natuurlijk niet weg, dat ieder, die belang stelt in het gedicht, gaarne zal luisteren, wanneer de dichter iets over zijn werk gaat vertellen.

Hiermede komen we tot de tweede vraag, waarvoor de paraphrase van den dichter ons stelt: een vraag, die eigenlijk reeds opkwam bij het lezen van het gedicht, maar die zich na het vertellen van den dichter omtrent zijn werk in nog sterker mate opdringt: wat is hier de religieuze wortel van het gedicht?

Deze vraag raakt de wereldbeschouwing. En daaromrent kan de paraphrase van den dichter zelf weinig licht brengen. Immers een paraphrase als deze draagt niet het karakter van een zich rekenschap geven van zijn richting; het is niet anders dan een spreken vanuit eigen richting, die hierbij niet wordt ontleed, maar eenvoudig als het vanzelfsprekende wordt ondersteld. De paraphrase doet dan ook eigenlijk niets anders, dan ons terugwijzen naar het gedicht.

Wat zegt nu het gedicht zelf ons aangaande zijn wortel?

Gemakshalve ga ik ter oriëntering uit van enkele opmerkingen, die de heer W. v. d. Vlies te IJmuiden maakte in een schrijven, dat opgenomen is in „De Standaard” van 27 Januari j.l. De strekking van dit schrijven is, als ik goed zie, er even op te wijzen, dat de exegete, die de heer v. d. V. gaf, en nu door de zelfexegete van den dichter is achterhaald (iets, wat ik met den heer v. d. V. om bovengenoemde redenen niet geheel eens ben) toch inderdaad voor de hand ligt. Blijkbaar is de zelfexegete op sommige punten voor den heer v. d. V. een verrassing geweest. En 'k heb den indruk, dat het tevens een teleurstelling was.

Dit laatste geeft me des te meer moed, om nu naar den wortel van het gedicht te vragen. Die wortel kon wel eens heel wat minder aantrekkelijk zijn dan degenen die door het meesterlijke vers van Boutens werden geboeid, aangenaam vinden; hun bewondering voor den dichter kan er een breuk door krijgen.

'k Ontleen nu aan het schrijven van den heer v. d. Vlies:

„Nu het blijkt, dat Boutens met die wonderlijke „lente letterlijk den mooien nazomer bedoelt, kunnen we deze zienswijze wel rangschikken onder „de dichterlijke fantasie. Wat zou er gebeurd zijn, „als September zich gekenmerkt had door hevige „stormen en slagregens?”

Hier raken we het kritieke punt. Want het gaat hier waarlijk niet om dichterlijke fantasie, iets wat ten slotte tot den aard der poëzie behoort. Neen, we hebben hier m.i. te doen met de wereldbeschouwing van den dichter, die óók in zijn gedicht tot uiting komt; die heel zijn dichtwerk draagt; die er de religieuze wortel van uitmaakt.

En daarbij baat het weinig op te merken, dat we hier met de sfeer van het sprookje te doen hebben. Want of we nu deze inkleeding hebben of een andere, het gedicht geeft niettemin een paganistische opvatting van de huwelijksliefde als onderdeel van een strikt tellurische wereldbeschouwing.

Dit blijkt wel duidelijk uit een opmerking in de zelfexegete, die ook in het schrijven van den heer v. d. V. wordt aangehaald: „En dit Nederlandse land werkt nu in deze vreemde lente op de

Prinses zooals de natuur in de lente altijd werkt op menschen die jong zijn”.

Zie, deze kijk kan m.i. het beste worden getypeerd als tellurisme.

Even een kleine verklaring van dezen term. Het woord is afgeleid van „tellus”, dat aarde en aardgodin beteekent. Het is de verheerlijking van de aarde als moeder-aarde en dooden-akker, zooals dat meer dan duidelijk wordt uitgesproken in het couplet, dat ik niet zonder verontwaardiging en weersin lezen kan:

Dezelfde grond, hetzelfde veld,
Waar ons gemeene dooden zijn
In hun verheerlijking besteld,
Oefent aan u zijn zoet geweld
Van levens Mei en hoogfestijn.

Dit vers is vol van leugen.

Leven en dood worden hier vervalscht.

Want het leven wordt hier gezien als een proces, waarin de dood als een moment is opgenomen. Daarom zijn de dooden, die ter aarde besteld zijn, daar in hun verheerlijking. En diezelfde grond, die doodenakker is, is ook als moeder-aarde wekster van leven, ook van het leven der huwelijksliefde. Zoo wordt hier het leven vervalscht. De dood, die alles verontreinigt en besmet, die wordt hier als een stuk, en een schoon stuk, leven gezien.

Ook de dood wordt hier vervalscht. Het is de „goede dood”. Datgene, dat in werkelijkheid het afschuwelijke, het tegennatuurlijke, het schrikkelijke in de scheping is, wordt hier verdoezeld tot een ziekelijk begripje, dat met de realiteit niets te doen heeft. Het is niet waar dat onze gemeenschappelijke dooden in den doodenakker zijn; en dat hun lichaam daar rust is geen verheerlijking, maar schande en vernedering.

Dit vers is het tegendeel van het eerbiedig en liefdevol herdenken van onze dooden; het is afschuwelijk spotten met hun verscheurdheid, met hun ontleed-zijn.

Het spreekt vanzelf, dat een Bijbelcitaat als „die vertrouwen haasten niet” hier een profanatie in den vollen zin van 't woord beduidt. Want het vertrouwen, waarover de dichter hier spreekt, kan niet anders zijn dan het vertrouwen op de macht van het tellurische, de kracht die geacht wordt uit te gaan van de moederaarde-doodenakker, die alle „leven” baart en bergt in eeuwige wisseling.

De heer v. d. V. is van oordeel, dat juist dit feit, dat Boutens zulk een bijzondere betekenis toekende aan dien mooien nazomer, een reden is geweest waarom velen de verzen niet hebben begrepen.

Dit ben ik hartelijk met den geachten schrijver eens. Inderdaad, zulk paganisme is door en door on-Nederlandsch, en heeft letterlijk niets met het „hart des volks” te maken. Nog scherper spitst zich deze tegenstelling toe, als we denken aan de geschiedenis. Boutens, die deze geschiedenis niet kan verstaan, heeft haar kalm laten liggen. In de zelfexegete is wel sprake van historische betekenis, maar als we dit begrip historisch moeten zien in het raam van dit tellurisme, dan hebben we ook hier te doen met een gedachte, die met de werkelijkheid bitter weinig uitstaande heeft.

Als de heer v. d. V. ten slotte zegt: „Daarom ware het misschien beter geweest, als Boutens deze rijmprent niet zoo nauw had samengeweven met de natuur”, dan meen ik, dat een belangrijke factor over het hoofd wordt gezien: men kan niemand voorschrijven om voor een bepaalde gelegenheid anders te zijn dan hij is. Boutens zou in hooge mate onwaarschijnlijk zijn geweest, als hij gehandeld had zooals de heer v. d. V. achteraf wenschte. En dat vergt natuurlijk niemand van hem, en dat zal ook de bedoeling van den heer v. d. V. wel niet zijn.

Daarom wilde ik de verzuchting van den heer v. d. V. zoo interpreteren: het zou beter zijn geweest, als deze rijmprent nooit gedicht ware.

Dit inderdaad sublieme gedicht is niettemin de wanklank op het huwelijksfeest van onze Prinses.

A.

K. J. P.

BRIEF UIT AMERIKA

G. Gresham Machen 1881—1937.

Op den avond van Nieuwjaarsdag is Dr J. Gresham Machen overleden. Westminster Seminary had een korte wintervacantie, doch in de vakantie was Dr Machen even druk als anders. Hij had de eerste week van de vakantie hard gewerkt om een nieuw boek, dat een tweede bundel radio-toespraken over de Gereformeerde leer bevatten zou, persklaar te maken. Gedurende de tweede week zou hij in het mid-westen des lands hier en daar in de nieuwe en meest nog kleine gemeenten van de Presbyterian Church of America prediken en toespraken houden. Geen kerk was te klein, geen reizen hem te ver en geen kosten hem te groot om de kleine kudden in haar moeilijken strijd te sterken en te troosten. Het scheen of aan zijn kracht geen einde was.

Op reis naar Noord Dakota verbleef hij enkele

uren te Ghent, in de lichte van de lente altijd werkt op menschen die jong zijn”.

Zie, deze kijk kan m.i. het beste worden getypeerd als tellurisme.

Even een kleine verklaring van dezen term. Het woord is afgeleid van „tellus”, dat aarde en aardgodin beteekent. Het is de verheerlijking van de aarde als moeder-aarde en dooden-akker, zooals dat meer dan duidelijk wordt uitgesproken in het couplet, dat ik niet zonder verontwaardiging en weersin lezen kan:

Dezelfde grond, hetzelfde veld,
Waar ons gemeene dooden zijn
In hun verheerlijking besteld,
Oefent aan u zijn zoet geweld
Van levens Mei en hoogfestijn.

Dit vers is vol van leugen.
Leven en dood worden hier vervalscht.
Want het leven wordt hier gezien als een proces, waarin de dood als een moment is opgenomen. Daarom zijn de dooden, die ter aarde besteld zijn, daar in hun verheerlijking. En diezelfde grond, die doodenakker is, is ook als moeder-aarde wekster van leven, ook van het leven der huwelijksliefde. Zoo wordt hier het leven vervalscht. De dood, die alles verontreinigt en besmet, die wordt hier als een stuk, en een schoon stuk, leven gezien.

Ook de dood wordt hier vervalscht. Het is de „goede dood”. Datgene, dat in werkelijkheid het afschuwelijke, het tegennatuurlijke, het schrikkelijke in de scheping is, wordt hier verdoezeld tot een ziekelijk begripje, dat met de realiteit niets te doen heeft. Het is niet waar dat onze gemeenschappelijke dooden in den doodenakker zijn; en dat hun lichaam daar rust is geen verheerlijking, maar schande en vernedering.

Dit vers is het tegendeel van het eerbiedig en liefdevol herdenken van onze dooden; het is afschuwelijk spotten met hun verscheurdheid, met hun ontleed-zijn.

Het spreekt vanzelf, dat een Bijbelcitaat als „die vertrouwen haasten niet” hier een profanatie in den vollen zin van 't woord beduidt. Want het vertrouwen, waarover de dichter hier spreekt, kan niet anders zijn dan het vertrouwen op de macht van het tellurische, de kracht die geacht wordt uit te gaan van de moederaarde-doodenakker, die alle „leven” baart en bergt in eeuwige wisseling.

De heer v. d. V. is van oordeel, dat juist dit feit, dat Boutens zulk een bijzondere betekenis toekende aan dien mooien nazomer, een reden is geweest waarom velen de verzen niet hebben begrepen.

Dit ben ik hartelijk met den geachten schrijver eens. Inderdaad, zulk paganisme is door en door on-Nederlandsch, en heeft letterlijk niets met het „hart des volks” te maken. Nog scherper spitst zich deze tegenstelling toe, als we denken aan de geschiedenis. Boutens, die deze geschiedenis niet kan verstaan, heeft haar kalm laten liggen. In de zelfexegete is wel sprake van historische betekenis, maar als we dit begrip historisch moeten zien in het raam van dit tellurisme, dan hebben we ook hier te doen met een gedachte, die met de werkelijkheid bitter weinig uitstaande heeft.

Als de heer v. d. V. ten slotte zegt: „Daarom ware het misschien beter geweest, als Boutens deze rijmprent niet zoo nauw had samengeweven met de natuur”, dan meen ik, dat een belangrijke factor over het hoofd wordt gezien: men kan niemand voorschrijven om voor een bepaalde gelegenheid anders te zijn dan hij is. Boutens zou in hooge mate onwaarschijnlijk zijn geweest, als hij gehandeld had zooals de heer v. d. V. achteraf wenschte. En dat vergt natuurlijk niemand van hem, en dat zal ook de bedoeling van den heer v. d. V. wel niet zijn.

Daarom wilde ik de verzuchting van den heer v. d. V. zoo interpreteren: het zou beter zijn geweest, als deze rijmprent nooit gedicht ware.

Dit inderdaad sublieme gedicht is niettemin de wanklank op het huwelijksfeest van onze Prinses.

A. K. J. P.

BRIEF UIT AMERIKA

G. Gresham Machen 1881—1937.

Op den avond van Nieuwjaarsdag is Dr J. Gresham Machen overleden. Westminster Seminary had een korte wintervacantie, doch in de vakantie was Dr Machen even druk als anders. Hij had de eerste week van de vakantie hard gewerkt om een nieuw boek, dat een tweede bundel radio-toespraken over de Gereformeerde leer bevatten zou, persklaar te maken. Gedurende de tweede week zou hij in het mid-westen des lands hier en daar in de nieuwe en meest nog kleine gemeenten van de Presbyterian Church of America prediken en toespraken houden. Geen kerk was te klein, geen reizen hem te ver en geen kosten hem te groot om de kleine kudden in haar moeilijken strijd te sterken en te troosten. Het scheen of aan zijn kracht geen einde was.

te altijd werkt

te worden ge-

zen term. Het
tarde en aard-
lijking van de
akker, zooals
proken in het
waardiging en

eld,
zijn
eld,
eld
tijn.

scht.

als een proces,
s opgenomen.
te besteld zijn.
elfde grond, die
aarde wekster
uwelijksliefde.

De dood, die
wordt hier als
gezien.
ht. Het is de
kelijkheid hēt
hēt schrikke-
er verdoezeld
realiteit niets
onze gemeen-
lker zijn; en
verheerlijking,

teerbiedig en
en; het is af-
eendheid, met

ijbeleitaat als
een profanatie
idt. Want het
hier spreekt,
ouwen op de
ht die geacht
aarde-dooden-
gt in eeuwige

dat juist dit
ere betekenis
een reden is
et hebben be-

hten schrijver
door en door
niets met het
herper spijst
lenken aan de
chiedenis niet
liggen. In de
ische beteeke-
h moeten zien
n hebben we
e, die met de
de heeft.

egt: „Daarom
als Boutens
samengeweven
en belangrijke
en: men kan
bepaalde ge-
Boutens zou
weest, als hij
L. V. achteraf
niemand van
van den heer

van den heer
beter zijn ge-
licht ware.

nieltemin de
onze Prinses.
K. J. P.

KA

1937.

is Dr J. Gres-
ter Seminary
in de vacantie
rs. Hij had de
werkt om een
del radio-toe-
bevatten zou,
tweede week
hier en daar
emeenten van
merica pre-
kerk was te
n kosten hem
ar moeilijken
scheen of aan
eef hij enkels

uren te Chicago. Daar schreef hij zijn laatste „editorial” voor zijn blad The Presbyterian Guardian. Het was een pleidooi voor het Christelijk lager onderwijs. Op Dinsdagavond, 29 December, zou hij te Bismarck, Noord Dakota, spreken. Des middags had hij reeds hevige pijn. Toch ging hij des avonds door met zijn werk. Den volgenden dag in het hospitaal verklaarden de dokters, dat hij aan longontsteking leed. Na drie dagen lijdens werd hij afgestoot.

En wij meenden dat hij eigenlijk onmisbaar was. Wij meenden dat hij onmisbaar was voor Westminster Theological Seminary. Aan het onderwijs in het Nieuwe Testament wijdde hij zijn beste krachten. De studenten hoorden hem gaarne; zijn collega's zagen naar hem op als hun aangevoerde leider.

We meenden hem onmisbaar te zijn als redacteur van de Presbyterian Guardian, het eenige orgaan dat in Presbyteriaansche kringen ridderlijk voor de Gereformeerde waarheid strijdt.

We meenden hem onmisbaar te zijn als leider in The Presbyterian Church of America. Hij had gestreden tegen de verwording van het oude Princeton Seminary. Hij had gestreden tegen het modernisme in den zendingsarbeid, en had de Independent Board for Presbyterian Foreign Missions georganiseerd. Terwijl zijn „vrienden” teruggingen, stilstonden of twijfelden zag hij met adelaarsblik zijn doelwit en ging met vaste schreden op dat doelwit af. Op classis en synode was hij steeds de groote leider. In kort, hij was de Kuyper van heel de kerkelijke beweging alhier.

We meenden hem onmisbaar te zijn voor de Christelijke wetenschap. Veel heeft hij voor de uitlegging en de verdediging van het Nieuwe Testament gedaan. Veel verwachtten wij in dezen nog van hem. Rechtzinnigen uit allerlei kerkengroepen erkenden hem als hun generaal in den strijd tegen het modernisme. Geleerde ongelooften spraken het onverholen uit, dat hij hun sterkste tegenstander was.

We meenden hem onmisbaar — doch genoeg; God heeft hem weggenomen. De Heere heeft gegeven, de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd. Hem zij de lof dat we Machen tot op dit tijdstip in ons midden mochten hebben. God zal Zijn werk ook nu nog voortzetten en volbrengen. Moedeloosheid zou zonde zijn; een grooter geloofsvertrouwen dan ooit te voren is klare plicht.

• • •

Een korte levensbeschrijving van Dr Machen moge op het voorgaande nog volgen.

Dr Machen was geboren te Baltimore, 28 Juli 1881, van Christenouders. Zijn vader was rechtsgeleerde; zijn moeder een zeer begaafde vrouw die haar kinderen reeds vroeg inleidde in de schoonheid van Gods schepping in de natuur en in de kunst. In het onderwijs aan huis ontbrak de catechismus niet.

Op zeventienjarigen leeftijd begon de jonge student zijn academische loopbaan aan de Johns Hopkins Universiteit te Baltimore. Hier ontving hij zijn eerste liefde voor het klassieke Grieks. Spoedig echter ontwaakte bij hem het verlangen die andere Grieksche geschriften, bij welke een Plato toch nooit mag vergeleken, te bestudeeren en te onderwijzen. Van Johns Hopkins ging hij naar Chicago en van daar naar het oude Princeton. Hier waren Warfield, Armstrong, Vos en anderen. Het was de bloeitijd van Princeton.

Toch meende Machen toen hij Princeton verliet dat men misschien het Christendom het beste kon verdedigen door zich met iets minder dan de Gereformeerde leer tevreden te stellen. Niet dan door veel strijd heeft hij anders geleerd. Hiervan zegt hij zelf:

„Subsequent investigation and meditation have shown me as over against such youthful folly, that Warfield was entirely right; I have come to see with greater clearness that consistent Christianity is the easiest Christianity to defend, and that consistent Christianity — the only thoroughly Biblical Christianity — is found in the Reformed Faith”.

Van Princeton toog hij toen naar Duitschland. Daar hoorde hij A. Jülicher, J. Weiss, Rudolph Knopf en Walter Bauer in het Nieuwe Testament en W. Herrmann in de dogmatiek. De verleiding was dus wel groot om zich met het Ritschlianisme van den eigenlijken strijd over het historisch christendom in het subjectivisme terug te trekken. Later een geducht tegenstander van het Ritschlianisme heeft hij toch altijd veel geduld betoond aan hen die zich op de een of andere wijze van den strijd over de feiten der geschiedenis zochten te onthouden.

Na Marburg kwam Göttingen. Daar hoorde hij Schürer, Bousset, Heitmüller en Kattenbusch.

In 1906 keerde hij terug naar Princeton, maar nu als „instructor”. Hij moest daar vooral het Nieuw Testamentisch Grieksch onderwijzen. Vijftien jaren later heeft hij een boek uitgegeven „New Testament Greek for Beginners” dat in onderscheiden theologische scholen wordt gebruikt.

Maar hoe lief hem de taal ook was, ze was

slechts middel voor het bereiken van zijn doel. Zijn doel was de uitlegging en verdediging van het Nieuwe Testament als het onfeilbaar Woord van God. Zijn werk begon zich dan ook spoedig uit te breiden.

In 1921 gaf hij de „James Sprunt Lectures” aan het Union Theological Seminary te Virginia. Deze lezingen zijn in zijn boek „The Origin of Paul's Religion” verschenen. In dit boek behandelt hij de voornaamste problemen in verband met Paulus' verhouding tot Jezus. De verschillende naturalistische verklaringen van Paulus' brieven worden de een na de ander behandeld en afdoend weerlegd.

Intusschen was Machen niet alleen man van den kathedraal. Hij begaf zich ook spoedig op het meer populaire erf. In velerlei periodiek besprak hij de kerkelijke vragen van den dag. De vijand begon meer en meer met hem te rekenen. Het land door gaf hij lezingen over en tegen het modernisme. In 1923 deed hij zijn „Christianity and Liberalism” verschijnen. Zijn doel met dit boek was aan te toonen dat het modernisme eigenlijk op den Christennaam in het geheel geen aanspraak maken kan. Dit boek is in grooten getale verkocht.

Inmiddels had de strijd in de faculteit te Princeton en ook in de kerk zich meer en meer om hem saamgetrokken. Met al zijn kracht bestreed hij in de faculteit de poging van President Stevenson en Dr Erdman om Princeton van een gereformeerde tot een evangelische school te verlagen. Toen Dr Stevenson, in samenwerking met de modernisten in 1929 zijn doel bereikte, moest Machen Princeton wel verlaten.

Waar zou hij heen? Het antwoord was hem dra duidelijk. De gereformeerde traditie van het oude Princeton mocht niet uitsterven. Daarom deed Westminster Theological Seminary in September van datzelfde jaar haar deuren open. Een vijftigtal studenten kwamen het eerste jaar. In gestadigen groei mocht Westminster zich verheugen. In een zevental jaren togen een honderdtal „graduates” van Westminster meestal de gemeenten van de Presbyterian Church in the U. S. binnen. Deze jeugdige predikanten stonden spoedig bekend als „Westminster men”. Ze droegen een eigen stempel en dat stempel was het stempel van Machen. Een nieuw en frisch geluid werd op den kansel gehoord. De jeugdige predikanten geloofden waarlijk in de Schrift als het Woord van God. Ze waren evenals hun groote leider allereerst mannen van het eenvoudig Christelijk geloof. Ze eischten dus ook het volle leven van hun gemeenten weer op voor hun Verbondsgod. Ongehoorzaamheid mocht nergens in de kerk van Christus geduld. Toch was de kerk vol ongehoorzaamheid. Hiertegen moest geprotesteerd en werd geprotesteerd.

Toen de kerkelijke strijd zich op den buitenlandschen zendingsraad saamtrok nam Machen ook hier weer de leiding op zich. Men weet hoe hij werd aangeklaagd en eindelijk in Juni 1936 veroordeeld wegens „ongehoorzaamheid”.

Temidden van dien kerkelijken arbeid en strijd, die schijnbaar al zijn tijd en kracht in beslag nam, had hij zijn grootste werk „The Virgin Birth of Christ” het licht doen zien.

Eindelijk dient nog vermeld dat hij gedurende de laatste twee winters iederen Zondagmiddag radiotoespraken hield. De toespraken van den eersten winter zijn verschenen in het boek „The Christian Faith in the Modern World”. De toespraken van verleden winter had hij pas een week voor zijn sterven persklaar gemaakt.

Tezamen geeft dit al te beknopte overzicht van Machen's leven en arbeid ons misschien eenigen indruk van de groote gave die God in hem aan Zijn kerk alhier heeft gegeven. Machen's werk bleef niet tot de kerk beperkt. Hij was een veelzijdig persoon, met liefde voor de natuur en vooral voor de bergen van Zwitserland, waar hij onderscheiden malen vernieuwing van zijn krachten zocht. Ook had hij oog voor de kunst en de cultuur. Zijn kennis van klassieke en moderne literatuur was enorm. Op politiek en sociaal gebied deed hij dikwijls van zich hooren. Maar dit alles was voor hem de hoofdzak niet. Hoofdzak was en bleef voor hem den Christus der Schriften te verkondigen. Der tegenpartij heeft hij steeds recht laten wedervaren; voor zijn „vrienden” heeft hij de waarheid niet verloochend. Hij was een man uit één stuk; het geheim van zijn kracht was het geloof. Uit dat geloof heeft hij geleefd; in dat geloof is hij gestorven.

C. VAN TIL.

PERSSCHOUW

Dr A. Kuyper over de onsterfelijkheid der ziel.

De J. W. Siertsema schrijft in Haarlemsch Kerkblad:

Het schrijven in een blad behoort niet tot mijn liefste bezigheden, maar men kan er toe worden geroepen. Tot de minder prettige ervaringen, die daarbij worden opgedaan, behoort evenwel ook deze, dat het blijkbaar niet gemakkelijk is om zoo te

schrijven, dat het verstaan wordt. Zoo wordt in „De Heraut” van 17 Januari het volgende geschreven: „In een onzer kerkborden wordt met een beroep op verschillende citaten, die uit zijn werken worden aangehaald, beweerd, dat ook Dr A. Kuyper de onsterfelijkheid der ziel ontkend heeft. De loochening van de onsterfelijkheid der ziel zou dus volstrekt niet zulk een ernstige zaak zijn als dit door sommigen wel wordt voorgesteld.” En in het nummer van 24 Jan: „Trouwens het feit, waarop we een vorige maal wezen, dat een onzer kerkborden, die zich tot taak schijnt gesteld te hebben om, zoals Prof. Hepp het uitdrukt, het wigelied te zingen van „vrede, vrede en geen gevaar”, met citaten uit Dr A. Kuyper kwam aandragen om te beloozen, dat deze bestrijding van de onsterfelijkheid der ziel zoo ernstig niet was.”

Mocht met dit „kerkblad” het Haarlemsche zijn bedoeld en ik heb alle reden om dat aan te nemen, dan maak ik gaarne enkele opmerkingen. Heel goed kan ik verstaan, dat het voor den hoofdredacteur van „De Heraut” niet doenlijk is om nauwkeurig kennis te nemen van alles wat in kerkborden wordt geschreven en zoo verklaar ik dan ook, dat deze weergave ongeveer net het tegenovergestelde zegt van wat geschreven werd. En „De Heraut” zal 't ongetwijfeld op prijs stellen wanneer ik hem wil helpen om de waarheid te dienen.

Wanneer hij dan ook zoo vriendelijk wil zijn om het „Haarlemsche Kerkblad” nog eens op te slaan, zal hij tot de volgende conclusie moeten komen: Het „Haarlemsche Kerkblad” schrijft: 1e. De loochening van de onsterfelijkheid zooals Dr A. Kuyper leerde, heeft niemand verontrust en behoeft ook nu niemand in de war te brengen.

(En „De Heraut” is het hiermede immers van harte eens.)

2e. Wanneer men in zijn klachten bedoelt te zeggen, dat door broeders het voortbestaan der ziel wordt geloofend, is dit zonder nader bewijs niet te gelooven.

3e. In onze kerkelijke pers werd hierover niets gehoord, toch werden volgens de gegeven waarschuwing onze kerken er door in beroering gebracht.

4e. Dat de Synode een besluit zou genomen hebben op grond van zoo'n los heen geworpen klacht, zal voorloopig wel een raadsel blijven, tenzij de acta daarover meer licht geven.

Voor zoover ik nu iets begriep van eigen schrijven, is er hier geen oogenblik sprake van, dat de loochening van de onsterfelijkheid der ziel volstrekt niet zulk een ernstige zaak zou zijn en nog veel minder wordt hier het wigelied gezongen: vrede, vrede en geen gevaar.

Integendeel wordt de loochening van de onsterfelijkheid der ziel, zooals Gods Woord ons leert en in onze confessie wordt beleden door het „Haarlemsche Kerkblad” zoo schrikkelijk geacht, dat men naar zijn oordeel zulk een beschuldiging tegen zijn broeders zonder eenig bewijs niet moest durven uiten. En „De Heraut” wil toch ook niet, dat in de kerkelijke pers geduld moet worden wat in het midden der gemeente tot ernstige vermaning en bestraffing zou voeren? „De Heraut” zal toch ook niet willen weten van een onverhoord oordeelen en helpen veroordeelen?

Maar wat moet ik er dan van denken, wanneer bij de vreeselijkste beschuldigingen en de ernstigste waarschuwingen, op de vraag, waarin deze afwijking bestaat, „De Heraut” slechts weet te antwoorden: „Het is moeilijk daarvan een juiste omschrijving te geven”.

En dan volgen drie zinnen, waarvan ik het begin slechts behoef te noemen: Men hoort wel van uitlatingen.... Er zijn ook wel brochures verschenen. Voorts verluiddt wel, dat er predikanten zijn....

En het slot: „Misschien dat Prof. Hepp, die al wat hij aanvoert, met citaten documenteert, hierover de noodige klaarheid kan geven. Ik kan slechts aanduiden, waarin die bezwaren bestaan.”

Nu heeft „De Heraut” er zelf moeite mee, om de meening van een ander juist weer te geven en dan geldt het nog wel een geschreven woord.

Voorts weet elke predikant bij ervaring, hoe men in prediking en catechisatie soms meende te hooren juist het tegenovergestelde van wat werd gezegd of ook bedoeld.

Nog niet zoo lang geleden bleek ook den hoofdredacteur in een onderhoud met mij, hoe vaak de grootste onzin (het ging over het beroepingswerk in een onzer steden), als volkomen betrouwbare inlichting hem wordt overgebied.

Ik behoef „De Heraut” niet te zeggen, wat tegenover zulk gedoe een Christen betaamt. Waar gaat het heen als onder ons allerlei krenkende beschuldigingen zouden gepubliceerd kunnen worden, bijvoorbeeld tegen de hoogleeraren van onze Vrije Universiteit, met als eenigen grond: Men hoort wel van uitlatingen. Er wordt wel geschreven. Voorts verluiddt, dat er zijn....

Geen hoogleeraar zou zich op die wijze laten beledigen, maar wat denkt men dan van onze ambtsdragers en kerkeraden, alsof ze de gruwelijke dwalingen maar rustig zouden tolereren.

Zonder evenwel thans in enige beoordeeling te treden van wat „De Heraut” schrijft uit eerbied voor zijn hoofdredacteur, meen ik thans slechts te moeten constateeren, dat „De Heraut” zelf in zake de dwaling omtrent de onsterfelijkheid der ziel geen voldoende antwoord weet te geven op de vragen: wat, waar en wie. Waarin bestaat de afwijking? Waar vinden we daarvan iets geschreven? En door wien wordt ze geleerd?

Daarmede is tegelijk geïllustreerd, welke waarde is te hechten aan deze voorlichting en waarschuwing van „De Heraut” en is het schrijven van het „Haarlemsch Kerkblad” volkomen gerechtvaardigd.

Van harte hoop ik dan ook, dat „De Heraut” en het „Haarlemsch Kerkblad” in den strijd tegen alle geknoei en gekonkel in ons kerkelijk leven niet tegenover elkaar, maar naast elkaar mogen staan of liever nog, dat het „Haarlemsch Kerkblad” met heel zijn hart mag en kan helpen om het woord van „De Heraut” zoo ver mogelijk te doen klinken.